

Mot mer makt?

En studie om utvecklingsländers maktsituation i
Världshandelsorganisationen WTO

Abstract

This thesis examines the power of developing countries within the World Trade Organization (WTO). The research question is if there is a change in the power relations between developing countries and developed countries from the establishment of the WTO in 1995 and until mid 2006, and if so, why this change is taking place? The thesis has its theoretical starting-point within regime theory and views it from a critical theoretical perspective. A multidimensional why of dealing with the concept power is being used to answer *if* there is a change in the power relations? The conclusion is that there is a small change in the power relations and that the developing countries are gaining more, but limited power. A new theoretical framework is developed with inspiration from an existing theory about structural change to answer *why* this change in power relations is taking place. It is argued that the mechanisms of coalition building between developing countries are a part of the explanation. A qualitative text analysis is used to examine the empirical material as well as a quantitative method for examining the statistical material used in the research process.

Keywords: WTO, developing countries, regime theory, power, structural change

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemområde	1
1.2	Teoretiska och metodologiska utgångspunkter	1
1.3	Avgränsningar	2
2	Bakgrund	3
3	Teori	5
3.1	Regimteori	5
3.2	Maktförändringar i regimer	5
3.2.1	Maktens tre ansikten	6
3.2.2	Strukturella maktförändringar i regimer	6
4	Metod och material	9
4.1	Val av metod	9
4.2	Operationalisering	10
4.2.1	Begreppsdefinitioner	10
4.2.2	Operationalisering av maktens tre ansikten	12
4.2.3	Operationalisering av strukturella förändringar	13
4.3	Empiriskt material och källkritik	14
5	Empirisk redovisning och analys	16
5.1	Har maktsituationen förändrats?	16
5.1.1	Beslutsmyndighet och dagordningsmyndighet	16
5.1.2	Problemformuleringsmyndighet	20
5.2	Varför har makten förändrats?	20
5.2.1	Idéer	21
5.2.2	Materiella förutsättningar	24
6	Slutsats	27
7	Avslutande diskussion	29
8	Referenser	31
9	Bilagor	35

1 Inledning

1.1 Problemområde

Ända sedan starten 1995 har WTO varit en kontroversiell institution i många ögon. Debatten har gått varm om exempelvis mäktiga staters "handelskrig" och om vem som gynnas av de spelregler för internationell handel som WTO beslutar om. Dess kontroversiella karaktär och stora politiska och ekonomiska betydelse gör naturligtvis också WTO till ett intressant och viktigt forskningsområde. Den viktigaste orsaken till att WTO är viktigt som forskningsområde är dock att dess beslut rör miljontals människors vardag. Föreliggande uppsats kommer att titta närmare på utvecklingsländers roll inom WTO. Ett flertal vetenskapliga artiklar och har redan skrivits på området (se t.ex. Wolfe: 2004, Narlikar 2002, 2004, 2006 och Blackhurst et al 2000).

Vad den här uppsatsen specifikt inriktar sig på är utvecklingsländers makt eller brist på makt inom WTO i relation till utvecklade länders makt. Detta för att den största motsättningen inom WTO verkar finnas mellan utvecklingsländer och utvecklade länder och för att det är intressant att i denna intressekonflikt undersöka vems intresse som gynnas (Keet 2006:16).

Under min inläsning på området slog det mig att mer än en källa påpekade att det någonstans kring Doharundan eller redan vid ministermötet i Seattle 1999 verkade ha skett en förändring där utvecklingsländer mer eller mindre ansågs ha kunnat flytta fram sina positioner. Syftet med denna uppsats är därför att undersöka om maktförhållanden mellan utvecklingsländer och utvecklade länder genomgår en förändring i WTO eller om det rör sig om ett statistiskt förhållande dem emellan, samt att undersöka varför eventuella maktförändringar sker. Tidsperioden för studien sträcker sig från WTO:s bildande 1995 fram tills sommaren 2006, då de övergripande förhandlingarna i WTO lades på is (DeVylder 2007:34). Min övergripande frågeställning är:

Har maktsituationen förändrats mellan utvecklingsländer och utvecklade länder inom WTO sedan dess bildande 1995 och i så fall; varför har denna förändring skett?

1.2 Teoretiska och metodologiska utgångspunkter

Uppsatsen kan placeras inom regimteorin. Denna presenteras vidare i teorikapitlet tillsammans med min tudelade teoretiska utgångspunkt. För att undersöka min

frågeställnings första del *om* det skett en förändring i maktsituationen i WTO kommer jag att använda mig av ett flerdimensionellt sätt att se på makt. Teorin kallas maktens tre ansikten och tar upp maktdimensionerna beslutsmakt, dagordningsmakt, och problemformuleringsmakt (se avsnitt 3.3.1).

För att undersöka den avslutande delen i min frågeställning; *varför* maktförändringarna sker hämtar jag inspiration från en teori om strukturell förändring av regimer hämtad från den kritiska teorin. Denna teori ligger sedan till grund för utvecklandet av en ny teori. Den kritiska teorin tar gärna upp frågor som; för vilka eller vems intressen gynnas? Som tidigare nämnts är det utvecklingsländernas makt och huruvida dessa länders intressen gynnas som undersöks i min uppsats. Den kritiska teorins grundläggande frågeställningar har alltså varit vägledande för mitt val av infallsvinkel på det aktuella problemområdet.

Jag har valt att som metod använda mig av en huvudsakligen kvalitativ textanalys. Det material som ligger till grund för detta är framför allt sekundära källor så som vetenskapliga böcker och artiklar, artiklar från dagstidningar och tidskrifter samt ett fåtal intervjuer. Därutöver kommer rapporter och uttalanden från ministermöten inom WTO också att användas, om än i mindre omfattning. En längre presentation och diskussion om val av metod och material förs i metod- och materialkapitlet. I detta kapitel finns också operationaliseringen av mina teoretiska utgångspunkter.

1.3 Avgränsningar

För att göra uppsatsen genomförbar har jag varit tvungen att göra vissa avgränsningar för mitt problemområde. Som framgått tidigare är det alltså WTO jag undersöker, dess föregångare GATT lämnas därhän förutom några korta omnämmande i bakgrundskapitlet. Den undersökta tidsperioden sträcker sig från WTO:s bildande 1995 fram till sommaren 2006. Då det är en allt för omfattande uppgift att studera alla WTO-medlemmars intressen (för att sedan diskutera maktförhållanden mellan dessa) har jag valt att titta närmare på ett antal olika grupperingar eller länder. Som indikatorer för utvecklingsländernas intressen kommer jag att använda de intressen som koalitioner och länderna inom G20, G90 och G33 företräder. Som indikatorer för utvecklade länders intresse kommer de intressen som företräds av USA och EU att användas. Inom WTO pågår förhandlingar inom flera olika områden. Jag valt att koncentrera mig på de frågor som många av utvecklingsländerna prioriterar högst, eftersom det ju är deras maktsituation som uppsatsen behandlar. Dessa frågor presenteras i avsnitt 4.2.1 där olika grupperingar av utvecklingsländernas intressen samt utvecklade länders intressen också läggs fram.

2 Bakgrund

WTO bildades 1995 som ett resultat av Uruguayrundan. Denna förhandlingsrunda pågick mellan 1986 och 1994 inom WTO:s föregångare – GATT (General agreement on tariffs and trade). I och med att WTO bildades hade en stor del av den internationella handeln gått från att regleras i ett antal avtal inom GATT till att samlas till en handelsorganisation. En viktig skillnad mellan WTO och GATT är att i GATT kunde medlemmarna välja vilka avtal man ville underteckna. I WTO däremot är man tvungen att som medlem acceptera samtliga avtal (Nilsson 2001).

WTO har idag ca 150 medlemsländer, varav en majoritet av dessa är utvecklingsländer (www.wto.org). Alla länder har varsin röst och de allra flesta beslut tas genom konsensus. Högsta beslutande organ inom WTO är ministerkonferenserna som hålls med högst två års mellanrum. Sedan bildandet har sex sådana ministermöten hållits, de har ägt rum i Singapore (1996), Genève (1998), Seattle (1999), Doha (2001), Cancún (2003) och Hong Kong (2005). Ministermötena i Singapore 1996 och i Genève 1998 var i princip till för att förbereda inför en nionde förhandlingsrunda (efter åtta avklarade rundor i GATT var detta den första i WTO). I Seattle var det tänkt att den nya rundan skulle lanseras, men mötet kollapsade innan man kunde komma överens om innehållet. I Doha lyckades man enas om vad den nya rundan skulle innehålla och förhandlingarna kunde därefter sättas igång. Den nya rundan, den s.k. Doharundan, blev en bred runda, med både gamla och nya förhandlingsområden. Under Cancúnmötet var syftet att man skulle komma fram till ett s.k. single undertaking, d.v.s. ett avtal där man kommit överens om samtliga förhandlingsfrågor och undertecknar dem i ett gemensamt avtal. Eftersom man misslyckades med detta i Cancún sköts denna uppgift upp till ministermötet i Hong Kong 2005. Inte heller i Hong Kong lyckades man lösa alla tvister (Wolfe 2004:575ff, Nilsson 2001, DeVyllder 2007:34).

Det kontinuerliga arbetet mellan ministermötena sköts under ledning av *Det allmänna rådet*. Under rådet finns arbetsgrupper för olika frågor som tillsammans med sekretariatet i Genève sköter det praktiska arbetet. I juli 2006 tog man dock time out i de övergripande förhandlingarna inom Doha-rundan. I WTO finns flera mer eller mindre officiella grupperingar av länder som driver gemensamma intressen. Några av dem som nämns mest frekvent i litteraturen är Quaden, G20, G90 och G33 (se bilagorna för organisationskarta över WTO) (Wolfe 2004:575ff, Nilsson 2001, DeVyllder 2007:34).

WTO grundar sig på ett antal principer:

- nationella lagar och regler som berör handel ska inte behandla olika WTO-medlemmar olika, utan rätta sig efter den s.k. mest-gynnad-

nationsprincipen (de mest "gynnsamma" handelsavtalen ska alltså gälla alla medlemsländer).

- nationell produktion och import ska ges samma behandling
- handeln ska gå mot större grad av frihandel, tullar ska sänkas genom förhandling
- nationella lagar och regler ska vara förutsägbara
- medlemsländerna ska inte uppmuntra orättvisa företeelser så som exportsubventioner och dumpning till priser under produktionskostnad med syftet att vinna marknadsandelar
- medlemsländernas handelsregler och lagar ska vara mer gynnsamma för mindre utvecklade länder genom att ge dem mer tid att anpassa sig, större flexibilitet och speciella privilegier

(Jawara & Kwa 2003:7-8)

Inte bara WTO reglerar vilka marknader i utvecklade länder som är öppna för utvecklingsländer. Detta görs också i bilaterala avtal eller i avtal mellan t.ex. EU och grupper av utvecklingsländer i olika regioner. En vanlig uppfattning bland utvecklingsländer är att det är ännu svårare att driva sina intressen i bilaterala förhandlingar då man menar att lobbygrupper från olika OECD-länder har starkare inflytande här. Skulle WTO-förhandlingarna inte komma igång igen efter avbrottet i juli 2006 väntar förmodligen mer av bilaterala förhandlingar. Många LDC (least developed countries) ser redan nu de bilaterala förhandlingarna som viktigare än förhandlingarna inom WTO (DeVylder 2007:164,199).

Utvecklingsländerna har till största delen genomfört de åtagande man gjort under Uruguayrundan, däremot är man besviken på att de utvecklade länderna inte uppfyllt sina delar av avtalet och man anser sig nu tvingad till att förhandla om samma frågor om igen. Utvecklingsländerna vill att man först implementerar redan tagna beslut inom dessa områden innan man går vidare och lägger fler frågor till dagordningen. EU och USA förespråkar däremot en utvidgad dagordning (Nilsson 2001, Wolfe 2004:588).

En viktig fråga inom jordbruksområdet för många utvecklingsländer är frågan om stöd till jordbruket. OECD-ländernas stöd till jordbruket uppgick 2004 till ca 2500 miljarder kronor. En dags stöd till jordbrukare i OECD-länderna motsvarar OECD-ländernas bistånd för landsbygdsutveckling i utvecklingsländer under ett helt år. Av detta stöd är endast fyra procent exportsubventioner och det är framför allt dessa fyra procent som man förhandlar om i WTO (Robinson - Watkins 2005, DeVylder 2007:128, 198).

3 Teori

Teorikapitlet inleds med en kort presentation av regimteori. Det övergår sedan till en djupare presentation av den teoretiska utgångspunkten för att undersöka just *maktförändringar i regimer*, eftersom det ju är detta område inom regimteorin som uppsatsen behandlar specifikt.

3.1 Regimteori

Inom regimteori undersöks olika sakområden genom att se till vilka normer, regler och beslutsprocesser som finns inom dessa, varje sakområde ses som en regim. Naturligtvis finns det flera olika definitioner av vad en regim är, den definition som jag har valt för att definiera regimbegreppet är den som Krasner, en välkänd teoretiker på området, presenterat. Han definierade en regim som "*principles, norms, rules and decision-making procedures around which actors' expectations converge in a given issue area*" (Krasner:1986:1).

Man skulle kunna sätta in WTO i regimbegreppet på flera olika sätt. Dels skulle man kunna se WTO som en *del* i en större internationell handelsregim. Alternativt skulle man kunna se WTO som en *egen* internationell handelsregim. I min uppsats kommer jag att benämna WTO som en egen regim. Det ena utesluter dock inte det andra, och visst skulle man kunna säga att WTO-regimen är en del av en större internationell handelsregim som också innehåller avtal, regler och normer utanför WTO. Denna uppsats kommer dock endast att ägnas åt WTO, övriga avtal, regler, normer och länder utanför WTO kommer inte att tas upp vidare.

Regimteorin har använts av företrädare för olika teoretiska perspektiv. De allra flesta finns inom realismen och liberalismen, men även verk från den kritiska teorin går att hitta och det är detta perspektiv jag använder mig av (se avsnitt 3.2) (Gale 1998:253).

3.2 Maktförändringar i regimer

Då jag undersöker maktförändringar i WTO-regimen undersöker jag vems intressen som tillgodoses utifrån WTO:s grundläggande principer, utifrån normer för t.ex. förhandlingsprocessen och i avtal inom WTO och i regimens beslutsstruktur. Genom att undersöka eventuella förändringar i vilkas intressen

som tillgodoses inom dessa områden kan jag också säga något om hur makten i regimen förändrats.

För att tydliggöra min frågeställning och min teoretiska utgångspunkt skulle som nämnts tidigare (se avsnitt 1.2) frågeställningen delas in i två delar. Om det överhuvudtaget är fråga om någon maktförändring undersöks med hjälp av teorin om maktens tre ansikten som presenteras nedan. Varför eventuella maktförändringar skett undersöks utifrån en egen teoretisk modell som skapats med inspiration från Fred Gales teori om strukturell förändring.

3.2.1 Maktens tre ansikten

Teorin om maktens tre ansikten tillskrivs ursprungligen Steven Lukes, men har i denna uppsats hämtats från Jesper Strömbergs bok *Makt och Media* där jag fann den i en kortfattad och lättarbetad version. Teorin menar att det i maktbegreppet finns tre dimensioner. I den första dimensionen finns *beslutsmakten* som undersöker om en aktör har makt att få igenom sina intressen vid beslutsfattande. Den andra dimensionen tar upp *dagordningsmakten*, alltså makten att bestämma vad som ska tas upp till förhandling. I tredje och sista dimensionen finns *problemformuleringsmakten*. Aktören eller aktörerna med denna typ av makt har makten att definiera vad ett problem består i och kan sedan utveckla grunderna eller ramarna innanför vilka diskussionen får föras (Strömbäck 2000:53ff).

Valet att använda maktens tre ansikten har jag gjort för att jag anser att dimensionstänkandet är ett mycket fruktbart sätt att hantera ett mångtydigt begrepp som makt. Dessutom passar det bra just för att undersöka WTO då det är en regim med flera parallella nivåer av förhandling, beslut och grundprinciper där ett endimensionellt maktbegrepp troligen skulle vara alltför ytligt som förklaringsmodell.

3.2.2 Strukturella maktförändringar i regimer

I artikeln *Cave 'Cave! Hic dragones': a neo-Gramscian deconstruction and reconstruction of international regime theory* vill Fred Gale utifrån en teori om strukturell förändring förklara vad som händer med regimer då förändringar sker i den internationella maktstrukturen, men även när förändringar sker inom regimen. Han utgår i sin artikel från Robert Cox och hans beskrivning av världsordningens struktur som innehållande tre komponenter; materiella förutsättningar, idéer och institutioner. Dessa tre komponenter kommer också jag att använda mig av för att beskriva hur en maktsituation kan förändras inom en regim, men på ett sätt som skiljer sig från Cox. Detta för att Cox har ett mer långsiktigt perspektiv i sin ursprungliga teori, min tolkning är istället anpassad till den kortare period som uppsatsen avser att undersöka. Benämningen *institution* kommer att ersättas med *regim* då de i detta fall är synonymer och kontinuiteten i uppsatsens gynnas av att samma terminologi används genomgående.

Materiella förutsättningar innehåller de två underkategorierna teknologiska och organisatoriska förutsättningar. Cox menar också att naturresurser och förädlingen av dessa är en del i de materiella förutsättningarna. Vidare menar Cox att det finns två typer av idéer; de med intersubjektiv betydelse samt rivaliserande kollektiva uppfattningar. De med intersubjektiv betydelse är de gemensamma uppfattningar eller normer som bestämmer hur vi agerar och vilka förväntningar vi har på andras beteende. Kollektiva uppfattningar är till skillnad från intersubjektiv betydelse inte allmänt accepterade uppfattningar utan rivaliserande uppfattningar om t ex existerande maktrelationer eller vad rättvisa innebär. Slutligen skriver Cox om institutioner;

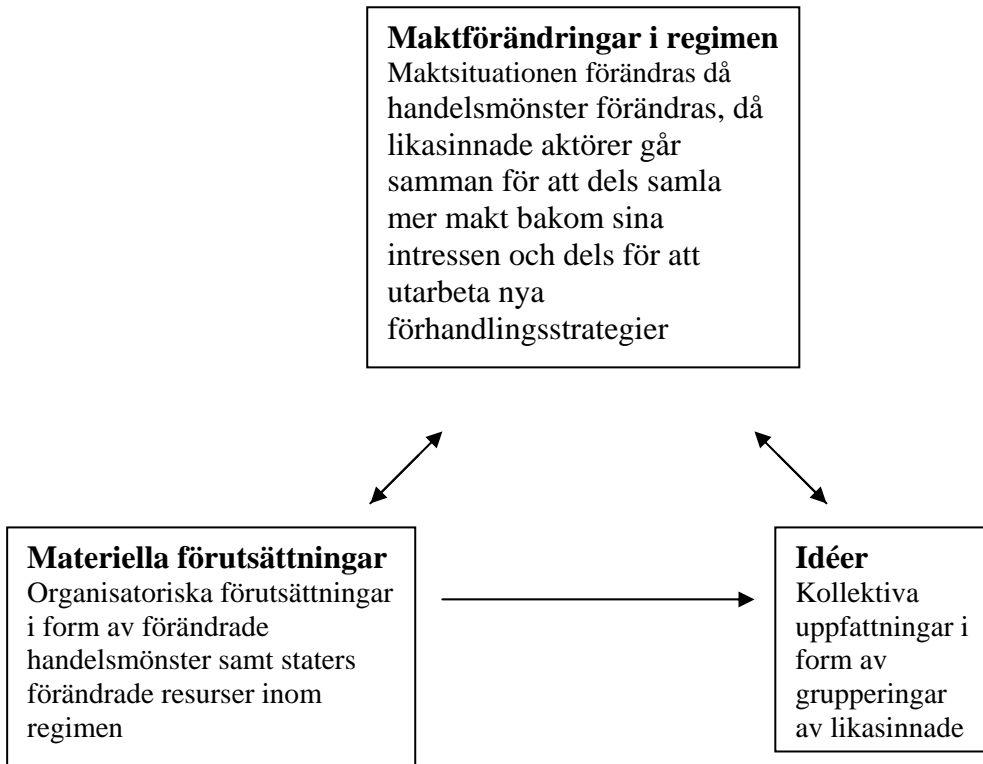
Institutionalization (jämf. Regimes, min anmärkning) is a mean of stabilizing and perpetuating a particular order. Institutions (Regimes, min anmärkning) reflex the power relations prevailing at the point of origin and tend, at least initially, to encourage collective images consistent with these power relations. Eventually, institutions (regimes, min anmärkning) take on their own life; they can become battleground of opposing tendencies, or rival institutions (regimes, min anmärkning) may reflect different tendencies. Institutions (regimes, min anmärkning) are particular amalgams of ideas and material power which in turn influence the development of ideas and material capabilities.

Cox i Gale 1998:272

Cox menar alltså att regimer till en början uppmuntrar till att bevara de maktrelationer som fanns då regimen bildades. Med tiden kan dock regimen förändras (Gale 1998:272). Min egen modell nedan är konstruerad utifrån de hypoteser om maktförändringar i regimer som vuxit fram under min inläsning om WTO. I min modell kommer jag inte att ta upp teknologiska förutsättningar och naturresurser som en del av de materiella förutsättningarna. Detta för att den tidsperiod jag studerar är alltför kort för att kunna peka på tydliga förändringar i dessa typer av materiella förutsättningar. Det som återstår är alltså organisatoriska förändringar, vilket i detta fall dels handlar om handelsmönster och dels om olika staters resurser inom regimen. En aktör antas få större makt i regimen ju större materiella förutsättningar aktören har.

Vad gäller idéerna anser jag det också stå klart att det är frågan om olika kollektiva uppfattningar inom WTO eftersom jag under min inläsning på området funnit tydliga meningsskiljaktigheter mellan olika grupper av länder. Det är alltså inte frågan om någon intersubjektiv betydelse och jag bortser därför från denna i min modell. Enligt teorin antas till en början de kollektiva uppfattningar som företräds av de mäktigaste aktörerna få mest gehör för sina intressen. Efter en tid antas däremot aktörer med liknande intressen gå samman, kompromissa om sina olika, men jämfört med regimen andra aktörer relativt lika intressen och tillsammans bilda en kollektiv uppfattning. Olika kollektiva uppfattningar antas sedan gå i konflikt med varandra. Teorin säger inget om vad som händer då man lokaliserat sina samarbetspartners och rivaliserande kollektiva uppfattningar ställs mot varandra. Här kan man tänka sig att en kollektiv uppfattning dels kan skaffa

sig makt då den jämför med en enskild aktör företräder en större ekonomisk makt. En kollektiv uppfattning blir alltså här en typ av ansamling av materiella resurser. Dels kan man tänka sig att gruppen av aktörer som allierat sig kring en kollektiv uppfattning antar en ny typ av strategi för att detta fall skaffa sig ett bättre läge i förhandlingarna inom WTO och därmed skaffa sig mer makt.

Modell över strukturell förändring

I modellen ser vi att idéer och materiella förutsättningar påverkar regimen så att maktsituationen förändras, t ex kan en kollektiv uppfattning eller förändrade organisatoriska förutsättningar påverka beslutsfattandet i regimen så att mer beslutsmakt ges, eller regimen dagordning så att mer dagordningsmakt ges, eller regimen grundläggande principer eller dess organisation så att mer problemformuleringsmakt ges. Teorin om maktens tre ansikten kan alltså kopplas samman med modellen för på vilket sätt strukturella förändringar sker.

De materiella förutsättningarna kan också ge upphov till nya idéer som sedan påverkar regimen. Förändringar i regimen kan också ske som gör att de materiella förutsättningarna och idéerna förändras. Ett växelspel kan alltså ske mellan regimen å ena sidan och materiella förutsättningar och idéer å den andra. Fokus i denna uppsats är dock maktförändringarna som eventuellt sker i regimen och det mest intressanta är därför att undersöka orsakssambandet hur idéer och materiella förutsättningar påverkar maktsituationen i regimen och inte tvärt om.

4 Metod och material

I metodkapitlet kommer jag att diskutera vilken metod jag valt att använda mig av, visa hur jag operationaliserar mitt teoretiska ramverk samt presentera mitt empiriska material. Centrala begrepp i uppsatsen kommer också att diskuteras och definieras.

4.1 Val av metod

Min uppsats är induktiv då den har en empirisk utgångspunkt. Detta lämpar sig väl då den också är en teoriprovande studie. Utifrån mitt empiriska underlag testar jag om mina teoretiska utgångspunkter kan tillskrivas något förklaringsvärde eller om de behöver vidareutvecklas (Thurén 2004:19, Esaiasson et al 2005:119ff).

Som metod för att gå igenom mitt empiriska textmaterial har jag valt att göra en kvalitativ textanalys. Detta har jag framför allt valt då min uppsats behandlar maktbegreppet. Detta är ett så pass komplext begrepp med många dimensioner att jag valt ett kvalitativt tillvägagångssätt framför ett kvantitativt. Jag vill i uppsatsen undersöka maktförändringar i tre olika dimensioner och menar därmed att det krävs ett kvalitativt tillvägagångssätt för att gå in mer på djupet i mitt empiriska material (Bjereld et al 2002:113-115). Jag menar också att ett kvalitativt tillvägagångssätt lämpar sig bättre då flera olika typer av empiriskt material kommer att användas (se avsnitt 4.4) då ett kvantitativt tillvägagångssätt i denna situation riskerar att bli stelt och svårare att anpassa till de olika empiriska underlagen. En stor del av mitt empiriska material för den andra delen i min frågeställning (varför maktsituationen förändrats) behandlar ett mindre antal koalitioner inom WTO. Den kvalitativa metoden anser jag också här bättre lämpad då den kan gå mer på djupet in i ett fåtal empiriska fall, snarare än att ge en generell bild av en stor mängd data. Det är utifrån mina begreppsdefinitioner och min operationalisering av teorin som jag kommer att genomföra den kvalitativa textanalysen av mitt empiriska material. Ett undantag kommer att göras från den kvalitativa metoden. Då jag empiriskt undersöker materiella förutsättningar gör jag detta utifrån ett statistiskt material med en stor mängd data, denna del av metoden får alltså ses som kvantitativ.

4.2 Operationalisering

Det är min förhoppning att det i detta avsnitt tydligt ska framgå hur jag kommer använda min teoretiska utgångspunkt för att undersöka mitt empiriska material. Här presenteras min operationalisering, en viktig del för uppsatsens validitet då denna avgör om jag verkligen mäter det jag avser att mäta. Jag inleder avsnittet med att presentera mina begreppsdefinitioner. Här presenterar jag vilka utvecklingsländer och utvecklade länder jag kommer att undersöka. Jag definierar också vad jag avser med *utvecklingsländernas intresse*. Här kommer ett antal intressen att preciseras som sedan ligger till grund för min operationalisering av beslutsmakt, dagordningsmakt och problemformuleringsmakt. Utifrån detta undersöker jag i analysen om maktsituationen för utvecklingsländerna förändrats.

För att undersöka *varför* eventuella maktförändringar skett operationaliserar jag teorikapitlets strukturella maktförändringar i regimer genom att presentera de indikatorer jag kommer att leta efter i det empiriska materialet för att belägga varför nya idéer och nya materiella förutsättningar förändrar maktförhållanden i regimer.

4.2.1 Begreppsdefinitioner

För att undersöka utvecklingsländernas maktsituation kommer jag att titta närmare på de intressen som grupperingar av länder företräder som, i mitt empiriska material, omnämns som koalitioner av utvecklingsländer. Enskilda länder som är medlemmar i dessa koalitioner behandlas därmed också som utvecklingsländer. För att undersöka dessa grupperingars makt i förhållande till utvecklade länders makt har jag valt att titta närmare på USA:s och EU:s intressen. Detta för att det är mellan olika grupperingar av utvecklingsländer och USA och EU som man kan se de tydligaste meningsskiljaktigheterna, men också för att dessa grupperingar och länder tillsammans utgör en majoritet av medlemsländerna i WTO. Av utrymmesskäl kan naturligtvis inte alla koalitioner behandlas. Nedan följer en genomgång av de huvudsakliga intressen som de olika grupperingarna och länderna företräder. Det ska också sägas att det finns koalitioner där utvecklingsländers och utvecklade länder gått ihop kring gemensamma intressen. I dessa koalitioner har dock framför allt mindre utvecklade länder deltagit, och jag väljer här istället att koncentrera mig på de största aktörerna bland de utvecklade länderna; EU och USA.

G20 är en koalition som leds av större utvecklingsländer t.ex. Brasilien och Indien och som bildades inför ministermötet i Cancún 2003¹. Halva jordens befolkning och två tredjedelar av världens jordbrukare finns i G20:s medlemsländer. Man vill

---

¹ G20 består av: Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Colombia, Costa Rica, Ecuador, El Salvador, Filippinerna, Guatemala, Indien, Kina, Kuba, Mexiko, Pakistan, Paraguay, Peru, Sydafrika, Thailand, Venezuela, Egypten och Kenya.

ha bättre marknadstillträde i utvecklade länder för utvecklingsländers jordbruksprodukter. Vidare vill man avskaffa utvecklade länders exportsubventioner och reducera andra former av stöd till jordbruket (Keet 2006:12, Pehrson 2003b, Pettersson 2003).

G90 är en sammanslutning av framför allt mindre utvecklingsländer². G90 kräver s.k. Special and Differential Treatment, t.ex. i form av undantagsregler för tullsänkningar. Denna grupp gynnas inte då jordbruksmarknaden liberaliseras, då försvinner ju möjligheten till särbehandling eftersom EU tar ut lägre tullar från flera av G90:s minst utvecklade medlemsländer än vad de gör från andra utvecklingsländer. Vinnaren av ökad liberalisering skulle alltså vara G20. Många LDC:s i G90 prioriterar också biståndet högt under förhandlingarna (Keet 2006:13, Nilsson 2001, Hermele 2005, Ström 2007).

G33 är en sammanslutning av afrikanska, latinamerikanska och asiatiska utvecklingsländer³. Det viktigaste för G33 är att få rätt att förhindra dumpning av jordbruksprodukter från EU och USA, det är inte lika viktigt att liberalisera handeln med jordbruksprodukter. G33 vill också ha rätt att använda sig av Special Safeguard Measures (SSM:s), ett sätt att skydda mindre producenter från svängningar i världsmarknadspriser på för medlemmarna viktiga produkter (Keet 2006:13).

Inför mötet i Hong Kong var de utvecklingsländerna uppsatsen behandlar i stort sätt överens om kravet att OECD-länder ska upphöra med exportsubventioner samt dumpning. Vidare är man överens om att man inte vill förhandla om arbetsförhållande och miljöansvar eftersom man är rädd att detta är ett sätt för utvecklade länder att motarbeta konkurrensfördelen billig arbetskraft. Inte heller vill utvecklingsländerna förhandla om sänkningar av tullar för industrivaror och man ville inte ha någon ny runda då Doharundan infördes, istället ville man förhandla färdigt det man blivit lovat att förhandla vidare om från den tidigare Uruguayrundan. Flera utvecklingsländer ställde sig också bakom att undantag ska kunna göras från reglerna för panttillverkning av läkemedel. Framför allt nämns Brasilien och Sydafrika som drivande i frågan. Man enades också vid Cancún-mötet om att motverka införandet av Singaporefrågorna⁴ i förhandlingarna. (Fagerlund - Sjöstedt 2001, Nilsson 2001, Koblanck 2001, Nilsson 2001, DeVyllder 2007:187ff, Narlikar – Tussie 2004:949ff, Friborg 2001).

EU drev inför både Seattle och Doha kravet på en ny, bred runda. Inför Doha ville EU ha med förhandlingar om investeringar och konkurrensregler i en ny runda⁵. I gengäld erbjöd man utvecklingsländerna att förhandla om bl.a. marknadstillträde, exportsubventioner (annars har EU stått emot kravet att helt ta bort dessa) och teknikutveckling. Dessa områden enades man redan inom Uruguayrundan att fortsätta förhandla om. Det är också vad utvecklingsländerna avsåg då de ville att

---

² G90 består av de minst utvecklade länderna (s.k. LDC) samt länderna i Afrikanska Unionen (AU) (Keet 2006:13).

³ G33 består av 14 afrikanska länder samt Indien, Indonesien, Kina, Filippinerna, Kuba, Jamaica och Venezuela (Keet 2006:13).

⁴ Singaporefrågorna innebär globala regler för investeringar, konkurrens och offentlig upphandling.

⁵ Regler för investeringar och konkurrens är delar av de s.k. Singaporefrågorna.

man först skulle avsluta öppklarade frågor från Uruguayrundan innan man la till fler frågor på dagordningen. Inför mötet i Hong Kong 2005 kunde EU tänka sig att sänka exportsubventioner och andra former av stöd till jordbruket om utvecklingsländerna sänker sina import hinder för services- och industrisektorerna (Koblank 2001, Nilsson 2001, Håstad 1999, Myrsten 2000-11-30, Gustavsson – Olsson 2005, Björk et al 2005).

USA Vill förhandla om utvecklandet av en standard för arbetsvillkor. Liksom EU ville man ha en ny förhandlingsrunda där offentliga upphandling⁶ läggs till i förhandlingarna och att tullar import hinder för service- och industrisektorerna minskas. USA kan tänka sig att sänka tullar, men inte ta bort stöd till jordbruket. USA har varit sena med att medge vissa undantag för reglerna kring patenttillverkning av läkemedel (The Economist 1996, Öhrn 1996, Håstad 1999, Koblank 2001, Gustavsson – Olsson 2005, Nilsson 2001, Bello et al 2005, DeVyllder 2007:197, Friborg 2001).

4.2.2 Operationalisering av maktens tre ansikten

Nedan operationaliseras maktens tre ansikten; beslutsmakt, dagordningsmakt och problemformuleringsmakt var och en för sig för att göras mätbara i empirin.

Hur maktsituationen för beslutsmakten ser ut avgörs av i vilken mån utvecklingsländerna jämfört med utvecklade länder får igenom sina intressen i avtal inom WTO. Intressena är de som presenterats i avsnittet ovan. Beslutsmakt kan också utövas i form av att utvecklingsländerna eller utvecklade länder hindrar ett beslut, alltså en form av vetomakt. Utvecklingsländernas makt är större ju mer de får igenom av de egna intressena och ju mindre utvecklade länder få igenom av sina intressen.

Dagordningsmaktens maktsituation avgörs av vems intressen som tas upp till förhandling inom WTO. Ju mer fokus som riktas på utvecklingsländernas intressen i förhandlingarna relativt de utvecklade ländernas intressen ju mer dagordningsmakt anser jag dem ha. Även här beaktas om utvecklingsländer eller utvecklade länder använder sin "vetomakt" för att hindra att en viss fråga eller ett visst handelsområde tas upp till förhandling. Desto färre av utvecklingsländernas intresse som blockeras relativt de utvecklade ländernas intresse, desto mer dagordningsmakt anser jag utvecklingsländerna ha.

Problemformuleringsmakten mäts något annorlunda än de två andra maktdimensionerna. Makten att formulera ett problem innehas av dem vars intresse som grundprinciperna eller ramarna för det aktuella problemområdet företräder. För att undersöka problemformuleringsmakten måste jag alltså undersöka grundprinciperna eller ramarna för WTO. Detta kommer jag att göra genom att undersöka hur väl WTO:s grundprinciper (som presenterades i kapitel 2) har stämt överens med utvecklingsländernas intresse under den undersökta

---

⁶ Offentlig upphandling är en del av de s.k. Singaporefrågor.

perioden. Ju mer de gör detta, desto mer problemformuleringsmakt anser jag dem ha.

4.2.3 Operationalisering av strukturella förändringar

Ovan gjordes en operationalisering för att empiriskt kunna undersöka frågan *om* utvecklingsländernas maktsituation förändrats. Nu kommer en operationalisering göras av teorikapitlets strukturella förändringar och dess uppdelning i idéer och materiella förutsättningar för att empiriskt kunna undersöka frågan *varför* eventuella maktförändringar skett.

De förändringar i idéer som jag kommer att undersöka vidare är som nämndes i teorikapitlet de kollektiva uppfattningarna. När jag undersöker kollektiva uppfattningar i empirin ser jag de intressen som företräds av koalitioner av utvecklingsländer som en indikator på en kollektiv uppfattning. Jag menar att dessa intressen skiljer sig från dem som företräds av utvecklade länder. Dessa intressen är därmed olika kollektiva uppfattningar.

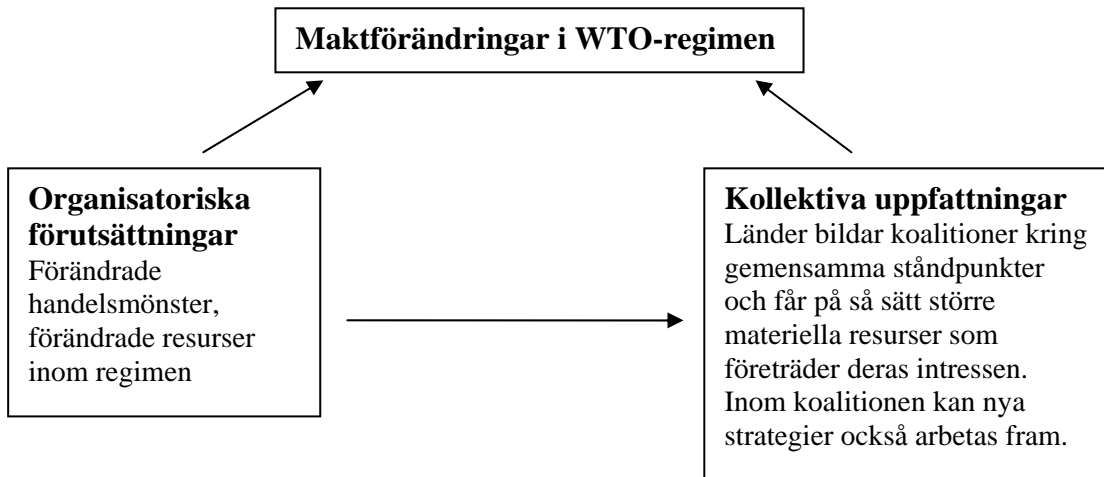
I teorin antogs företrädare för en kollektiv uppfattning kunna få makt genom att flera aktörer samarbetar och då dels företräder större materiella resurser och dels kan utveckla nya strategier för att få mer gehör för den egna kollektiva uppfattningen. Jag kommer därför att undersöka maktförändringar genom att se om det finns belägg i empirin för att samarbete mellan utvecklingsländer, d.v.s. koalitioner och dess strategier som påverkat maktsituationen i regimen. I analysen ges också plats för att diskutera hur dessa eventuella koalitioner arbetat och hur eventuella strategier från enskilda länder sett ut för att nå en maktförändring.

Utöver de kollektiva uppfattningarna kommer materiella förutsättningar i form av organisatoriska förutsättningar att undersökas empiriskt. De organisatoriska förutsättningarna innebar ju förändringar i handelsmönster, produktionsmönster samt förändringar av staters resurser inom regimen. För att en materiell förändring ska sägas ha ägt rum så ska tydliga förändringar i utvecklingsländers handelsmönster samt resurser inom WTO i förhållande till utvecklade länder kunna påvisas. Jag kommer att välja ut sju länder för att undersöka om sådana förändringar skett. Dessa är Brasilien, Indien, Kina, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och USA. Länderna är valda för att de är de ekonomiskt största länderna, de vill säga de länder med störst materiella förutsättningar bland utvecklingsländer, respektive utvecklade länder. Syns inga samband mellan dessa länders materiella förutsättningar och maktsituationen i WTO för länderna finns sådana samband sannolikt heller inte för länder med mindre materiella förutsättningar. Det statistiska materialet som ligger till grund för min undersökning är hämtat från FN:s avdelning för statistik och gäller åren 2000-2006. Tidigare statistiskt har inte gått att finna och då, som framgår längre fram i uppsatsen, maktsituationen inte förändrats nämnvärt under tidigare år, har jag inte sett det nödvändigt att presentera material för tidigare år. Om kraftig ökad handel och ökade resurser inom WTO i utvalda utvecklingsländer sammanfaller med att just dessa utvecklingsländer fått mer makt i WTO så ser jag detta som *en* möjlig förklaring till att materiella förutsättningar kan spela in i maktförändringen i

WTO. För att en förändring i strukturerna ska ha skett så måste det ha skett förändringar som t ex att utvecklingsländernas delegationer i WTO ska ha växt relativt de utvecklade ländernas delegationer och att ordföranden för WTO ska ha tagit större hänsyn till utvecklingsländernas intressen i förhandlingarna relativt de utvecklade ländernas intressen.

Förklaringar till maktförändringar i regimen kan alltså ges av de indikatorer för materiella förutsättningarna och idéerna som presenterats ovan. Se den operationaliserade modellen av strukturell förändringar nedan.

Operationaliserad modell över strukturell förändring

4.3 Empiriskt material och källkritik

Ett problem i mitt uppsatsarbete har varit att det har varit omöjligt att ta del av primärmaterial. Detta skulle kräva ett personligt deltagande i olika WTO-forum. Istället har jag sett mig tvungen att lita till sekundärkällor. Naturligtvis är det ett problem att bygga uppsatsen på sekundärmaterial. Risken är ju att avståndet dels mellan analysobjektet (WTO) och de källor jag använt mig av och dels mellan dessa källor och mig själv vilar på personliga tolkningar. Då jag ändå ansett mig tvungen att använda mig av dessa källor har jag sett två åtgärder som viktiga för att minska risken för tolkningsproblem och intersubjektivitetsproblem. Esaiasson et al skriver i *Metodpraktikan* att "Mångfald i användandet av material (...) ökar trovärdigheten i den historia som skall berättas" (Esaiasson et al 2005:315). Därför har jag använt mig av fler olika källor. De kommer från författare med olika perspektiv och olika politiska ståndpunkter. Det är också olika typer av källor – från offentliga uttalanden till vetenskapliga artiklar. Dessutom har jag försökt att göra mitt eget tillvägagångssätt så transparent som möjligt för att så tydligt som möjligt visa hur jag gått tillväga (Esaiasson et al 2005:312ff).

För att få en övergripande bild av utvecklingsländernas makt inom WTO och en eventuell förändring av denna har jag använt mig av böckerna *Behind the scenes at the WTO* (Jawara – Kwa 2003) och *The Least Developed Countries*

and World Trade (DeVylder 2007), samt ett tiotal vetenskapliga artiklar kring ämnet. Som komplement till dessa har jag också en mängd artiklar från dels från dagstidningar och dels från vecko- eller månatliga specialtidningar så som SIDA:s tidning *Omvärlden* och Afrikagruppernas tidning *Södra Afrika*. I mitt empiriska material finns också ett uttalande som gjordes i anslutning till ministermötet i Seattle från handelsministrarna i Afrika söder om Sahara samt dagliga rapporter från ministermötet i Doha skrivna av en företrädare för CAFOD, en brittisk NGO (se bilagor).

Utöver detta har jag också gjort två intervjuer (se bilagor). Dels en intervju med Maud Johansson, enhetschef för handel och investeringar på Forum Syd, en paraplyorganisation för svenska NGO:s. Dels en telefonintervju med Niklas Ström vid den svenska delegationen i WTO.

5 Empirisk redovisning och analys

För att reliabiliteten ska vara så god som möjlig och för att det ska framgå för läsaren hur jag använder mina teoretiska utgångspunkter för att undersöka empirin har jag försökt att så mycket som möjligt återkoppla till mina teoretiska begrepp då analysen görs. För att underlätta för läsaren att följa den röda tråden mellan kapitlen kommer jag även i detta kapitel dela in texten i två avsnitt. Först diskuteras *om* maktsituationen har förändrats, därefter diskuteras *varför* detta i så fall har skett.

5.1 Har maktsituationen förändrats?

Utifrån de tre maktdimensionerna; beslutsmakt, dagordningsmakt och problemformuleringsmakt diskuterar jag nedan *om* makten i WTO förändrats.

5.1.1 Beslutsmakt och dagordningsmakt

Under ministermötena i Singapore 1996 och Genève 1998 ingicks inte några större konkreta avtal. Under dessa möten förberedde man sig inför kommande förhandling. I Singapore diskuterades regler för investeringar, offentlig upphandling och konkurrens och man beslutade att börja förbereda sig för att eventuellt börja förhandla om dessa frågor⁷. Nya tullsänkningar diskuterades också, bl.a. tullsänkningar på industriprodukter (Wolfe 2004:585, Forsberg 1999). Dessa punkter på dagordningen är samtliga intressen företrädda av EU och USA och jag anser det därför tyda på dagordningsmakt för utvecklade länder.

I Seattle började förhandlingarna på allvar, men kollapsade och ingen fick egentligen igenom sina intressen. Under ministermötet i Seattle diskuterades hur miljö- och arbetsregler skulle behandlas i den kommande förhandlingsrundan (som senare skulle bli Doharundan). Också detta får ses som dagordningsmakt för EU och USA vars intresse varit att få in miljö- respektive arbetsregler i WTO-förhandlingarna (Olsson 1999, Pehrson 1999).

Först under ministermötet i Doha gjordes konkreta framsteg i meningen att konkreta beslut togs i förhandlingarna. Man beslutade att utvecklingsländer ska ha rätt att tillverka kopior av patentskyddade läkemedel för behandling under epidemier (t.ex. HIV/AIDS). Dock gäller avtalet inte för importerade läkemedel. Utvecklingsländer som inte har kapacitet att själva tillverka läkemedel var alltså

---

⁷ Senare kallade Singaporefrågorna

förbjudna att importera billigare kopior av patentskyddade läkemedel (Koblank 2001, Friberg 2001, Khor 2001). Trots ett fortsatt importförbud mot billiga läkemedel var detta ändå ett framsteg för de utvecklingsländer, med Brasilien och Sydafrika i spetsen som velat få till stånd undantag från reglerna om patenttillverkning av läkemedel och därmed viss ökad beslutsmakt för denna grupp av utvecklingsländer. I Doha beslöt man också att det skulle bli en ny förhandlingsrunda, vilket innebär beslutsmakt för EU och USA vars intresse var att börja en ny förhandlingsrunda. Rundan skulle dock bli en utvecklingsrunda där öppklarade frågor från Uruguayrundan skulle tas upp till förhandling. EU gick med på att under tre år förhandla om att ta bort exportstödet till jordbruket. I utbyte fick EU igenom att miljöansvar, nya investeringsavtal och konkurrensregler också ska upp på agendan. USA fick dock inte igenom att arbetsvillkor skulle diskuteras. Vidare förhandlade man om sänkningar av tullar på industrivaror (Koblank 2001, Malmström 2001, Khor 2001, DeVlyder 2007:122, Nilsson 2001, Johansson 2001, Wolfe 2004:585 Jawara – Kwa 2003:120). Vad som hände var alltså att utvecklingsländerna fick klartecken att man skulle börja förhandla om frågor som man menade att man redan blivit lovade att förhandla om sedan Uruguayrundan. Till detta lades flera nya förhandlingsfrågor som låg i EU:s och USA:s intresse. Alltså kan EU och USA sägas ha fått mer dagordningsmakt. Nya frågor som låg i utvecklingsländernas intresse lades visserligen inte till dagordningen, men däremot fick man konkreta löften om att man skulle börja förhandla om gamla frågor som låg i ens intresse. En viss dagordningsmakt kan man därmed säga att även utvecklingsländerna fick. En del av Singaporefrågorna lyckades man också skjuta på framtiden och därmed kan utvecklingsländerna sägas ha fått dagordningsmakt i form av vetomakt (i alla fall en tillfällig sådan). Några större framgångar på jordbruksområdet gjordes annars inte under Dohamötet. Under 2001 började EU dock tillåta tullfri och kvotfri import av de flesta varor från de minst utvecklade länderna (LDC:s). Fram till 2009 ska också importhinder för socker, bananer och ris ha avvecklats för dessa länder (The Economist 2003, Bradsher 2005, Malmström 2001) LDC:s (som alla är medlemmar i G90) fick alltså visst gehör för sina intressen och alltså viss beslutsmakt. Dock innebar beslutet samtidigt en lång väntan på en öppen EU-marknad för de viktiga varorna socker, bananer och ris.

Strax före Cancúnmötet 2003 beslöt man att länder som inte har kapacitet att själva tillverka sina mediciner ska för vissa specificerade sjukdomar kunna importera mediciner av exporterande länder som inte har patent på den aktuella medicinen och producerar den till ett billigare pris. Detta kan alltså ses som en utvidgning av det tidigare TRIPS-avtalet som medgav att länder vid vissa situationer och för vissa sjukdomar får tillverka läkemedel utan patent på dessa. För att få överträda de normala patentreglerna behövs dock godkännande från *The TRIPS-council* och medicinerna måste ha en speciell märkning för att få exporteras. Avtalets betydelse ska heller inte överdrivas då patenttiden för de flesta av de aktuella läkemedlen redan gått ut. Dock får det ses som ökad beslutsmakt för de utvecklingsländer, framför allt Brasilien och Sydafrika som drivit att undantag ska kunna medges från reglerna om patenttillverkning av

läkemedel, eftersom det ligger i deras intresse att kunna handla med kopior av patentförsedda läkemedel (Apea – Kessie: 2007).

Under ministermötet i Cancún 2003 förhandlade man om jordbrukssubventioner och sänkningar av tullar på tjänster och industriprodukter. Både G20, G33, EU och USA kan alltså sägas ha fått sina intressen på dagordningen och därmed dagordningsmakt. Under mötet motsatte sig G90 att börja förhandla om Singaporefrågorna. USA och EU ville inte fortsätta förhandla utan att utvecklingsländerna gjorde några eftergifter och kunde tänka sig att börja förhandla om Singaporefrågorna. Mötet bröt därmed samman. Å ena sidan kan G90 sägas ha haft en slags veto-dagordningsmakt då man stoppade förhandlingarna genom att motsätta sig att de fortsatte utan att de egna intressena tillgodosågs i större utsträckning. Å andra sidan kan EU och USA sägas ha haft samma vetomakt då inte heller de var beredda att bortse från sina intressen (Keet 2006:13, Pehrson, 2003a, Håstad 2003, Grape 2003, Sullivan 2003).

Under 2004 gick EU och USA med på att minska eller avveckla en del av sina exportsubventioner och vissa andra bidrag som ges till jordbruket. Inget datum för sänkningar och avvecklingar angavs dock. Beslutet ska snarare ses som ett ramverk för fortsatta förhandlingar. Samtidigt gavs också löften från samtliga medlemsländer att liberalisera import av jordbruksprodukter, industrivaror och tjänster. Man lovade också att ge LDC:s ett antal år på sig innan dessa länder tvingas sänka sina tullar. Vad gäller jordbruksprodukter behöver LDC:s inte genomföra någon omfattande tullsänkning. Detta är alltså löften om att LDC:s ska ges en form av Special and Differential Treatment. Sammantaget kan man alltså säga att det inte är frågan om någon beslutsmakt för någon part eftersom några konkreta avtal inte slöts, men att utvecklingsländerna i form av G90, G33 och G20 fått mer dagordningsmakt inom vissa områden, men mindre inom andra eftersom både utvecklingsländers och utvecklade länders intressen varit uppe på agendan och givits löften inför fortsatta förhandlingar (Pehrson 2004, Carlsson 2004).

Under 2004 slöts också ett avtal som tillät Special Safeguard Mechanisms. Dessa innebär att utvecklingsländer kan inför temporära skyddstullar för vissa jordbruksvaror vid stora svängningar i importpriserna. Senare under året lade G33 fram ett förslag som innebar en utveckling av SSM. Det ursprungliga avtalet medgav bara att man inrättade skyddstullar om man kunde bevisa ett kausalt samband mellan låga importpriser och de skador detta kunde tänkas få på landet. Förslaget från G33 innebar bl.a. att utvecklingsländer skulle få automatisk tillåtelse att införa skyddstullar då importpriser sjönk under en viss nivå. Förslaget mötte dock motstånd från flera utvecklade länder. G33 kan alltså bara till viss del anses ha fått ökad beslutsmakt då tilläggsförslaget inte accepterades (DeVylder 2007:143).

På ministermötet i Hong Kong beslöt man att alla exportsubventioner ska vara borta till 2013. Sedan avtalet implementerats har exportsubventionerna omvandlats till andra former av subventioner och de totala subventionerna i OECD-länderna har ökat. Beslutet att exportsubventionerna ska avvecklas till 2013 var ändå det mest konkreta resultatet av mötet och får ses som en ökad beslutsmakt för G20 och G33 som krävt dess avskaffande. Beslutsmakten skulle

dock ha varit ännu tydligare om avvecklandet skett i snabbare takt, om exportsubventionerna inte ersatts av stöd som kan ha liknande effekter och om även andra former av jordbruksstöd varit inkluderade⁸. På ministermötet i Hong Kong 2005 diskuterade man också, återigen, om arbetsvillkor och miljöansvar skulle tas upp i förhandlingarna. EU och USA kan alltså här sägas ha en viss dagordningsmakt då deras intresse diskuterats (DeVylder 2007:138ff, 198, Fagerlund – Sjöstedt 2001).

Då dagordningsmakt diskuteras är det också viktigt att ta upp WTO-ordförandens roll inom regimen. Han har nämligen stor makt att bestämma vad som hamnar på förhandlingsbordet. Inom WTO är det inte medlemsländerna som i första hand förhandlar med varandra, länderna lämnar istället olika förslag till ordföranden. Utifrån inkomna förslag är det sedan ordförandens roll att lägga fram förslag som det är möjligt att förhandla och enas kring. Inför ministermötet i Doha propagerade WTO:s ordförande Mike Moore t.ex. för en bred förhandlingsrunda, vilket ju också var ett intresse som företrädades av EU och USA, men som flera utvecklingsländer motsatte sig. Flera företrädare för utvecklingsländer var kritiska emot att deras förslag inte återspeglades i ordförandens förslag. Att ordföranden driver vissa medlemsländers intressen menar jag är en indikator på att dessa länder har en dagordningsmakt då deras intressen favoriserar på förhandlingsdagordningen. Enligt Wolf märkes dock en förbättring från mötet i Seattle. I Seattle inleddes förhandlingarna med att ordföranden la fram ett förslag som i stort sätt uppfattades återspegla endast de utvecklade ländernas intressen. I Doha gjordes försök att utgå från en text som i alla fall var mer av en kompromiss mellan olika intressen redan från början. Fortfarande opponerade dock flera utvecklingsländer mot det sätt på vilket beslutsprocessen gått till. Citatet nedan är ett exempel på detta och kommer från Indiens handelsminister Murasoli Maran efter att förslaget till slutdokument lagts fram. (Wolfe 2004:580ff, Johansson 2001, Myrsten 2003, Jawara – Kwa 2003:128).

...the draft Ministerial Declaration is neither fair nor just to the view points of many developing countries including my own on certain key issues. It is negation of all that was said by a significant number of developing countries and least-developed countries. We can not escape the conclusion that it accommodates some view points while ignoring "others". The only conclusion that could be drawn is that the developing countries have little to say in the agenda setting of the WTO. It appears that the whole process was a mere formality and we are being coerces against our will (Maran, Murasoli i Narlikar 2006:1024).

I slutet av ministermötet i Seattle gjorde också handelsministrar från OAU/AEC (Organisation of African Unity/African Economic Community – föregångaren till dagens AU) ett gemensamt uttalande (se bilaga 5). I uttalandet protesterade man mot bristande transparens i förhandlingarna och den exkludering de afrikanska länderna fått utstå i för dem viktiga förhandlingsfrågor. Enligt Maud

---

⁸ Exportsubventionerna står endast för fyra procent av OECD-ländernas stöd till jordbruket.

Johansson på Forum Syd är det mycket ovanligt att sådana uttalande görs och det skulle alltså kunna ses som en skarp markering (Abu, John 1999, Johansson 2007). Den samstämmighet som tycks finnas mellan ordföranden och större utvecklade länder och den exkludering som flera representanter från utvecklingsländer vittnar om menar jag är indikatorer på att utvecklade länder ges mer problemformuleringsmakt i WTO relativt utvecklingsländer. Trots denna exkludering verkar en viss förbättring dock ha skett då något mer hänsyn togs till utvecklingsländers intresse i det förslag ordföranden lade fram vid ministermötet i Doha. Denna form av dagordningsmakt verkar alltså bekräfta den tidigare påvisade tendensen att utvecklingsländerna gått från att inledningsvis i WTO:s korta historia nästan inte ha någon makt alls till ha fått en något förbättrad maktsituation.

5.1.2 Problemformuleringsmakt

För att undersöka problemformuleringsmakten beskrev jag i min operationalisering att jag skulle undersöka jag hur väl grundprinciperna för WTO stämmer överens med utvecklingsländernas intresse. Eftersom det är en eventuell maktförändring i WTO som jag är intresserad av är grundprinciperna endast intressanta att undersöka vidare om det förändrats under den undersökta perioden. Då jag funnit att så inte är fallet har jag valt att inte presentera närmare huruvida de gynnar utvecklingsländer eller utvecklade länder. Vi kan alltså konstatera att problemformuleringsmakten i detta avseende inte kan sägas ha förändrats. Dock ska sägas att om de i framtiden skulle förändras eller om en eller flera av principerna skulle lyftas fram som viktigare än någon annan, då blir det intressant att undersöka hur denna förändring påverkat maktsituationen inom WTO. I nuläget är det dock ur maktsynpunkt intressantare att undersöka vad som händer i förhandlingarna (vilket gjordes i föregående avsnitt).

5.2 Varför har makten förändrats?

I förra avsnittet analyserades *om* makten inom WTO förändrats. Det konstaterades att utvecklingsländerna genomgått både med och motgångar och att en viss tendens mot ökad makt för utvecklingsländer kunde påvisas. Det är nu dags för att hitta möjliga förklaringar till *varför* denna maktförändring skett, detta görs utifrån de två delarna idéer och materiella förutsättningar i teorin om strukturella maktförändringar.

5.2.1 Idéer

I avsnitt 4.2.3 sades att det intressanta inom förklaringsfaktorn idéer var de kollektiva uppfattningarna. Dessa analyseras nedan utifrån operationaliseringen i avsnitt 4.2.3.

Tidigare i GATT och från starten av WTO har Indien haft en ledande roll som initiativtagare till samarbete mellan utvecklingsländer och är också ett land som vid ett flertal tillfällen varit motståndare till bl.a. EU:s och USA:s förslag. Indien var t.ex. initiativtagare till en av de första koalitioner av utvecklingsländer som bildades inom WTO⁹. Koalitionen var dock inte så formell som senare koalitioner skulle komma att bli. The Like Minded Group, som koalitionen kom att kallas drev bl.a. frågan om rättvisare och mer transparanta beslutsprocesser i WTO. Koalitionen motsatte sig också att börja förhandla om Singaporefrågorna, det gjorde också enskilda länder som t.ex. Brasilien. Denna koalition och enskilda länder som uttalade alltså intressen som får ses som kollektiva intressen då de stred mot de utvecklade ländernas intressen (Keet 2006:11). Strategin från Indiens sida och senare också från Brasiliens verkar alltså vara att på olika sett samarbeta med andra utvecklingsländer för att på så sätt få mer tyngd bakom de kollektiva uppfattningar man företräder.

Fram till ministermötet i Seattle 1999 var dock koalitioner av utvecklingsländer ett relativt ovanligt fenomen inom WTO. Först efter mötet kan man se en utveckling mot ökat koalitionsbyggande mellan utvecklingsländer. Inte bara Indien märktes i dessa grupper, också länder i Karibien, Afrika och Latinamerika fanns med. Maud Johansson på Forum Syd menar att framför allt Brasilien och Indien ledde denna som hon beskriver det, nya, starkare roll för utvecklingsländerna (Blackhurst et al 2000:500, Keet 2006:11f, Narlikar 2006:1023, Johansson 2007).

Under ministermötet i Doha 2001 var Indien fortsatt en viktig ledare och förde många gånger flera utvecklingsländers talan. Indien arbetade framför allt mot ett införande av Singaporefrågorna i förhandlingarna (Jawara – Kwa 2003:131).

Inför ministermötet i Cancún 2003 bildas den starka och offensiva koalitionen av utvecklingsländer, G20, med framförallt Brasilien i spetsen. Med i koalitionen var också t.ex. Indien, Kina och Sydafrika. Anledningen till att G20 fick så stort genomslag under Cancúnmötet menar Narlikar och Tussie berodde på ett slags socialt lärande. Man hade lärt sig från sina misstag i GATT och tidigare i WTO och hade nu ett bättre taktiskt arbetssätt (Narlikar – Tussie 2004:948). Narlikar och Tussie menar att G20-länderna hade erfarenhet av koalitioner som mer eller mindre tar sig uttryck i antingen frågespecifika koalitioner eller i s.k. block-koalitioner som är allmänna koalitioner av länder i liknande situationer och med liknande intressen som kommer överens om gemensamma ståndpunkter i olika frågor över en längre tid. G20 inriktade sig på jordbruksfrågor, vilket ju får ses som en frågespecifik strategi. Däremot bygger koalitionen också på en uppfattning om att utvecklingsländer har gemensamma problem och måste lösa dessa genom att samarbeta, ett uttryck för den andra typen av koalition. Denna

---

⁹ Medlemsländerna har till viss del skiftat med länder som Kuba, Indien, Indonesien, Pakistan, Malaysia, Egypten, Zimbabwe, Tanzania och Mauritius har varit medlemmar.

kombinerade typ av koalition menar Narlikar och Tussie har effektiviteten från de frågespecifika koalitionerna, men har större chans att hålla längre än dessa då gemensamma idéer ligger till grund för koalitionen, som i block-koalitionerna. Inom G20 jobbar man också hårt för att utåt kunna uppträda gemensamt och man är noga med att väga in de till viss del olika intressen koalitionen medlemmar har i de förslag man lägger fram. Speciellt mycket kraft läggs på att de ledande länderna Indien, Brasilien och Kina ska hålla ihop. På detta sätt behöver inte heller mindre länder vara rädda för att stödja en koalition som riskerade att bryta samman (Narlikar – Tussie 2004:957ff).

Under ledning av Indien och Brasilien skrev man ihop ett motförslag till ett förslag av EU och USA:s inom jordbruksområdet¹⁰. Förslaget menar Narlikar och Tussie är offensivt, man säger inte bara ja eller nej till andras förslag, man utarbetar också egna förslag. Förslaget var dessutom relativt radikalt jämfört med tidigare förslag i fråga om kraftiga nedskärningar i jordbrukssubventioner samt ökat tillträde till marknader i utvecklade länder (Narlikar – Tussie 2004:952). Narlikar och Tussie menar att G20 med sin offensiva agenda, sin moraliska tyngd som företrädare för halva jordens befolkning¹¹ och med skickliga förhandlare var ett verkligt hot för EU och USA:s konsensusbyggande. Niklas Ström i den svenska delegationen i WTO menar också att G20 var duktiga på att använda sig av media för att förmedla och uppmärksamma sina intressen, att de var skickliga i sin argumentation och var väl förberedda inför dessa genom att egna analyser tagits fram. Visserligen var det inte G20 som i första hand var anledningen till Cancúnmötets kollaps (det var ju i slutändan de olika ståndpunkterna kring Singaporefrågorna), men Narlikar och Tussie menar att även om Singaporefrågorna lösts hade G20 förmodligen kunnat stå emot EU och USA vilja att få igenom det förslag som då låg på bordet. Förutom den tyngd de materiella resurserna inom koalitionen innebär har man alltså också använt sig av en offensiv förhandlingsstrategi, skaffat sig utrymme i media och lärt sig av tidigare koalitions strategier för att själva utveckla en strategi som kunde ge koalitionen mer makt (Narlikar – Tussie 2004:953, The Economist 2003).

Koalitionen G33 bildades också vid Cancúnmötet med ett antal afrikanska, asiatiska och latinamerikanska medlemmar. Till viss del hade G20 och G33 överlappande medlemmar och ett samarbete arbetades fram grupperna emellan. I slutet av Cancúnmötet slogs dessutom the African group, LDC och ACP (African, Caribbean Pacific group) ihop till G90. Keet menar att med koalitioner som dessa kunde utvecklingsländer lättare stå emot försök från utvecklade länder att erbjuda olika morötter och piskor för att splittra utvecklingsländerna och för att få dem att gå med på avtal som gynnar de utvecklade ländernas intressen. I en enad front menar Keet att utvecklingsländerna också vågar kräva mer av de utvecklade länderna (DeVylder 2007:196f, Keet 2006:12-13, 19, Tagesson 2003, Narlikar – Tussie 2004:953, Pettersson 2003).

---

¹⁰ Följande länder skrev under förslaget: Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Colombia, Costa Rica, Ecuador, El Salvador, Filippinerna, Guatemala, Indien, Kina, Kuba, Mexiko, Pakistan, Paraguay, Peru, Sydafrika, Thailand och Venezuela. Sedan dess har även Egypten och Kenya anslutit sig till gruppen och som därefter kallas G22 eller G20+.

¹¹ Se dock diskussionen kring representativitet i kapitel 7.

De svagare koalitioner så som G33 och G90 behöver enligt Keet stöd från det starkare G20 för att ytterligare få gehör för sina intressen i förhandlingarna, en åsikt som får medhåll från Maud Johansson. Detta samarbete kan ses som ett slags koalitioner koalitioner. Också Niklas Ström i den svenska delegationen i WTO menar att koalitioner och samarbetet dem emellan varit en viktig kraft bakom den ökade makt som han menar att utvecklingsländerna fått i WTO. Stöd söks mellan de olika grupperna under plenulförhandlingarna och det förekommer en viss inofficiell samordning mellan olika koalitioner av utvecklingsländer. Denna underlättas också av att flera utvecklingsländer är medlemmar i mer än en av koalitioner¹². Enligt Keet är detta samarbete mellan olika koalitioner av utvecklingsländer ett möjligt sätt att förändra maktbalansen i WTO. Ett exempel på detta är då Cancún-mötet bröt samman p.g.a. att G90, med stöd från andra grupperingar av utvecklingsländer, vägrade starta förhandlingar om Singaporefrågorna. Man kan alltså se att samarbete olika koalitioner emellan i detta fall ledde till en kollaps av mötet. Just denna typ av makt, att säga nej när förhandlingarna allt för mycket går emot egna intressen gäller framför allt för The African Group och LDC-gruppen. Detta till skillnad från G20 som också har kapacitet att komma med egna förslag. Resurser att lägga egna förslag finns inte i samma utsträckning hos andra koalitioner av utvecklingsländer. Frågetecken vid samarbete finns dock kring hur mindre utvecklingsländer klarar att hävda sig gentemot större och mer inflytelserika utvecklingsländer. Det ska också komma ihåg att det utvecklingsländers intresse i vissa frågor är mycket diversifierade och i vissa fall till och med varandras motpoler. Det är därför ingen lätt uppgift att hålla en så olik grupp enad och förhindra att större utvecklingsländer ensamma dikterar villkoren (Keet 2006:19, Narlikar – Tussie 2004:949ff, Ström 2007, Johansson 2007).

Under ministermötet i Hong Kong 2005 gick utvecklingsländer ihop i en storkoalition med namnet G110 som krävde att utvecklingsperspektivet i Doharundan ges mer uppmärksamhet. Inför och under mötet kunde man också märka en ökad grad av offensiv strategi från flera utvecklingsländer i form av att olika förslag till avtal inom olika områden lämnades från olika grupperingar av utvecklingsländer.

Också US och EU försöker samordna sina intressen och strategier. Detta görs på möten mellan de två förhandlingsrepresentanterna under tiden mellan ministermötena. Jawara och Kwa menar att när EU och USA diskuterat gemensamma strategier så bjuder man in Japan och Kanada till förhandlingar och man bildar tillsammans den grupp som brukar kallas för Quaden. Detta kan ses som ett koalitionsbyggande mellan utvecklade länder. Det finns dock inte empiri som tyder på att detta koalitionsbyggande skulle ha ökat på det sätt som koalitionsbyggandet mellan utvecklingsländer gjort (Jawara – Kwa 2003:57ff). Om vi ställer utvecklingsländernas koalitionsbyggande i relation till EU:s och USA:s verkar de senares koalitionsbyggande inte nämnvärt förändrats under den undersökta perioden. Utvecklingsländernas koalitionsbyggande skulle alltså ha ökat också relativt sett under den undersökta perioden. Det kan alltså uteslutas att

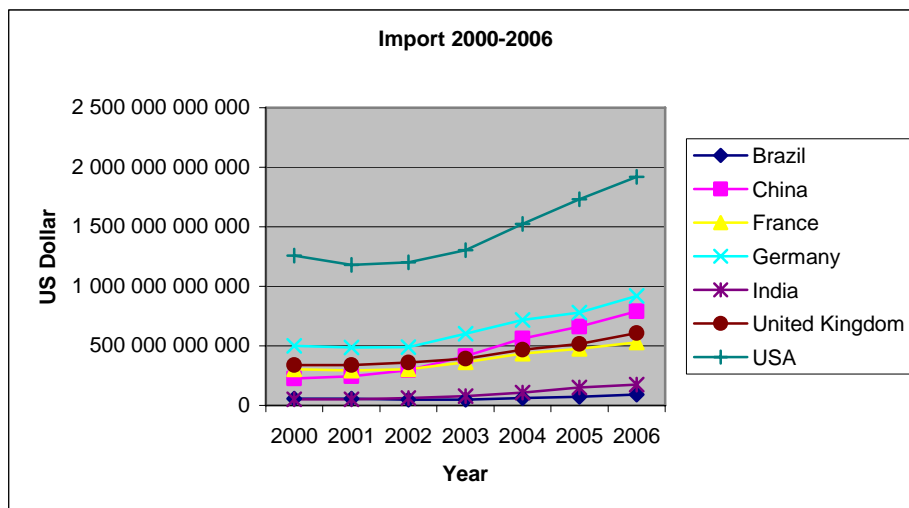

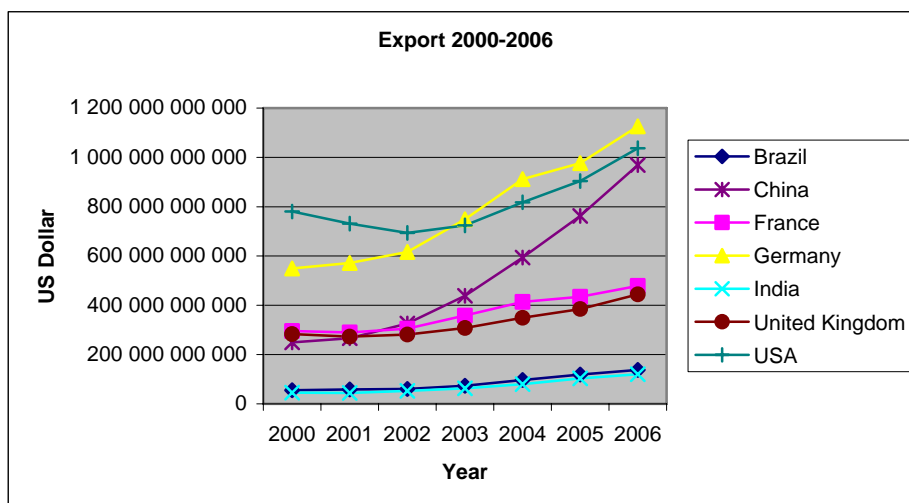
¹² Exempelvis är Kina, Kuba, Indien, Indonesien, Nigeria, Pakistan, Filipinerna, Tanzania, Venezuela och Zimbabwe med i både G33 och G20

ett ökat koalitionsbyggande från utvecklingsländerna tas ut av det faktum att utvecklade länders koalitionsbyggande ökar i samma takt.

5.2.2 Materiella förutsättningar

Operationaliseringen sa att materiella förutsättningarna kan vara en möjlig förklaring till varför utvecklingsländernas makt till viss del ökat om det finns ett en parallell utveckling dels av ökad handel samt resurser inom WTO för ett antal utvecklingsländer relativt EU och USA, och dels av ökad makt för utvecklingsländer relativt EU och USA. I detta avsnitt presenteras och analyseras om det empiriskt finns en sådan utveckling och om detta därmed sammantaget kan ses som en möjlig förklaring till en maktförändring. I diagrammen nedan (statisk från <http://unstats.un.org/unsd/trade/imts/annual%20totals.htm>) kan vi se förhållandena mellan olika länders import respektive export. De valda länderna är de största ekonomierna inom G20 respektive EU, samt den största ekonomin i världen (USA). Det är ett medvetet val då dessa, i egenskap av de största ekonomierna bland de länder uppsatsen undersöker, kan antas vara de mest troliga att förändra maktsituationen utifrån sina materiella förutsättningar. Den enda tydliga tendens som går att se i diagrammet är Kinas växande export i förhållande till övriga länder. I förändringen av maktsituationen beskrivs inte Kina som något av de mest drivande länderna för att föra utvecklingsländernas makt framåt, dock ingår landet i G20. Jag anser dock empirin vara för vag för att påstå att det finns ett samband mellan G20:s ökade makt och Kinas ökade materiella förutsättningar (i form av ökad export). Det kan dock inte uteslutas att ett sådant samband finns.

Förutom förändrade handelsströmmar undersöker om länders resurser inom WTO för att kunna avgöra om de materiella förutsättningarna har någon betydelse för en förändrad maktsituation.

Mellan möten är det ordförandena för de olika WTO-organen som har till uppgift att nå fram till konsensus bland medlemsländerna. Det mesta av detta konsensusbyggande görs under informella möten i WTO-högkvarteret i Genève. Wolfe skriver att det 2001 hölls 400 formella möten, 500 informella möten och ca 90 andra sammankomster inom WTO. Detta menar han gör att hur stor representation man har i Genève och hur mycket hjälp denna kan få från instanser i hemlandet är avgörande för vilket inflytande man har kapacitet att skaffa sig i förhandlingarna¹³. Problemet för många utvecklingsländer är också att man saknar kvalificerad personal i hemlandet som kan stötta delegationen på WTO:s huvudkontor (om man överhuvudtaget har någon delegation närvarande). Dessutom är förhandlingarna ofta mycket komplexa och handelstekniska, och kräver stora resurser för att sätta sig in i. Ofta är det den s.k. quaden som bjuds in till dessa informella möten (USA, EU, Kanada och Japan) tillsammans med större utvecklingsländer som Brasilien och Indien. Nyligen började också Bangladesh bjudas in. De inofficiella mötena annonseras dock numera ut till samtliga medlemmar och de som har resurser att delta kan göra så. (Narlikar 2002:174, Narlikar 2004:414ff, Kapoor 2004:528, Johansson 2007, Wolfe 2004:582, Blackhurst et al 2000:494-495, Ström 2007, Chimini, B.S 2006:15).

Utvecklingsländer, framför allts mindre sådana, har alltså sämre resurser relativt bl.a. EU och USA i form av t.ex. sämre möjligheter att närvara vid möten och göra egna analyser. En viss förbättring märks för Brasilien, Indien och Bangladesh som numera bjuds in till informella möten inför förhandlingar, även om också dessa länder har mindre resurser än t.ex. EU och USA. Förutom denna förändring har jag inte i mitt empiriska material kunnat hitta belägg för att

¹³ Medeltalet för storleken på utvecklade länders delegationer är 7.38 jämfört med 3.51 för utvecklingsländerna (se också bilaga 6) (Chimini, B.S 2006:15)

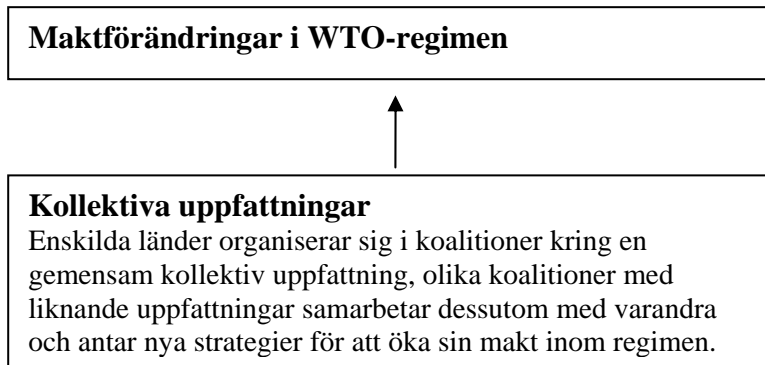
resurssituationen varken försämrats eller förbättrats och därmed är det svårt att säga att resurserna inom WTO spelat någon roll för *förändringen* av maktsituationen. Sammantaget kan alltså sägas om de materiella förutsättningarna i form av relativt ökad handel och relativt ökade resurser inom WTO att det är ytterst tveksamt om de haft någon betydelse överhuvudtaget för förändringen av maktsituationen inom WTO.

6 Slutsats

Om vi jämför koalitionernas utveckling med analysen av maktdimensionerna så såg vi ju i denna en tendens till att utvecklingsländers makt i samtliga maktdimensioner skulle ha gått från att ha varit mycket liten jämfört med utvecklade länderna, till att efter ministermötet i Doha till viss del öka, något som höll i sig till förhandlingarna lades på is 2006. Det konstaterades dock att även de utvecklade ländernas makt var betydande och utvecklingsländernas makt ska därför inte överskattas. Denna utveckling tycks ha skett parallellt med utvecklingen av att fler och mer betydande koalitioner av utvecklingsländer bildats. Det finns också konkreta exempel på koalitioner som fått igenom sina intressen. Bland dessa kan nämnas G90 som motverkat att Singaporefrågorna tagit upp till förhandling och fått igenom Special and Differential Treatments i olika avtal, G33 som förhandlat sig till att få använda handelshinder vid sjunkande importpriser och samtliga koalitioner av utvecklingsländer som flera gånger fått upp frågan om exportsubventioner på dagordningen och slutligen fått igenom dess avskaffande 2013¹⁴. Dessa konkreta empiriska uppgifter på en ökad makt genom samarbete i koalitioner och den parallella utvecklingen av dels ett flertal koalitioner ofta med draghjälp av större utvecklingsländer och dels en viss ökad makt för utvecklingsländer kan alltså ses som ett stöd för teorin att mekanismerna bakom kollektiva uppfattningar kan vara *en* möjlig förklaring till en viss ökad makt för utvecklingsländer inom WTO. Vad gäller materiella förutsättningar som en möjlig förklaring till maktförändringarna i WTO är de empiriska resultaten allt för magra för att dessa ska kunna tillskrivas ett förklaringsvärde för den förändrade maktsituationen. Den teoretiska modellen kan därmed reduceras till modellen nedan. Ytterligare möjliga förklaringar som jag under arbetets gång stött på presenteras i den avslutande diskussionen som förslag till vidare forskning.

---

¹⁴ Med viss reservation för betydelsen av detta dels då utvecklade länder som tagit bort exportsubventioner istället ökat andra typer av jordbruksstöd och dels för dess begränsade betydelse då exportsubventionerna inom EU står för fyra procent av det totala jordbruksstödet (DeVylder 2007:128, 198).

Modell över mitt empiriska resultat.

7 Avslutande diskussion

I detta avslutande kapitel görs en tillbakablick på uppsatsen, några kritiska reflektioner kring den diskuteras och förslag ges till vidare forskning.

Jag vill inleda med den kanske viktigaste invändningen till mot det område jag det sätt jag valt att genomföra min uppsats. Då en organisation som WTO undersöks måste man komma ihåg att det är interaktionen mellan olika stater man undersöker. När jag undersöker dessa staters intressen är det förmodligen inte det samma som att undersöka alla olika befolkningsgruppers intressen i dessa stater. Det som är Indiens intressen i WTO kanske exempelvis representerar intressena bland medelklassen i New Delhi. Ett förslag till vidare forskning skulle därför kunna vara att undersöka hur väl olika länder i WTO representerar olika befolkningsgrupper och vem det egentligen är som blir representerad? En sådan kritisk riktade också Susan Strange mot regimteorin i allmänhet, då hon menade att den var alltför statsbaserad. Strange menar att man genom att endast studera internaktionen mellan stater är i händerna på makthavarna istället för att ifrågasätta deras handlande. Man missar också att undersöka det inflytande olika lobbyorganisationer, t.ex. företag eller NGO:s, kan tänkas ha (Strange 1982: 491-493). Motsvarande kritisk, fast på en multilateral nivå kan diskuteras då länder bildar koalitioner med varandra. Vilka länders intressen gynnas av detta? Tar större utvecklingsländer plats på bekostnad av mindre? En övergripande frågeställning för kommande forskning skulle kunna vara; hur demokratiskt är WTO, eller vem styr WTO?

Inte bara WTO reglerar vilka marknader i utvecklade länder som är öppna för utvecklingsländer. Detta görs också i bilaterala avtal eller i avtal mellan EU och grupper av utvecklingsländer i olika regioner. En vanlig uppfattning bland utvecklingsländer är att det är ännu svårare att driva jordbruksfrågor i bilaterala förhandlingar bl.a. för att lobbygrupper från olika OECD-länder har starkare inflytande här och för att koalitionsbyggande som maktmedel inte är genomförbart här. I nuläget då övergripande WTO-förhandlingar ligger nere är de allt fler bilaterala förhandlingarna högaktuella att undersöka ur ett maktperspektiv. Vad händer med utvecklingsländernas maktsituation i och med dessa (DeVylder 2007:164,199)?

Slutligen skulle eventuellt en ytterligare förklaring till den förändrade maktsituationen kunna undersökas ytterligare. Strax före att det beslutades att patentskyddet skulle få överträdas vid epidemier i WTO-medlemmarnas länder hade USA drabbats av mjältbrandsattacker. I den situationen började USA svänga i sin förut strikta hållning på patentskyddsområdet. Den amerikanska regeringen satte hård press på det tyska läkemedelsföretag som har patent på antibiotikan mot mjältbrand. Man lyckades i och med detta halvera priset och den tidigare inställningen för en hård patentlagstiftning mjuknade. USA:s svängning kan alltså

vara en bidragande faktor till att det rådande avtalet i kunde antas under WTO-mötet i Doha (Friborg 2001). Intressant i detta fall hade varit att undersöka den inrikespolitiska debattens påverkan på i detta fall USA:s agerande internationellt, finns det andra exempel på inrikespolitiska förändringars påverkan på den internationella politiken. Exemplet skulle också kunna användas för att undersöka vilken makt NGO:s eller andra intresseorganisationers har för förändringar i den samma (Jawara – Kwa 2003:100).

8 Referenser

- Abu, John, 1999. Minister of trade and Industry of the republic of Ghana och 1st Vice-President of the OAU/AEC Ministerial Committee, företrädare för African Minsters of Trade: 1999. Offentligt uttalande 1999-12-02 (se bilaga 5).
- Apea, Yvonne – Kessie, Edwini: 2007. "The participation of African Countries in the Multilateral Trading System".
- Bello Walden - Ergon, Jens - José Iglesias Peralta, Maria - Shiva, Vandana, 2005. "Inget WTO-avtal bättre än ett dåligt", *Göteborgsposten* 2005-12-12.
- Bjereld, Ulf – Demker, Marie – Hinnfors, Jonas, 2002. *Varför vetenskap? 2:a uppl.* Lund: Studentlitteratur.
- Björk, Inger - Forsberg, Bo - Karlsson, Lars-Olof, 2005. "Behovet är en rättvis handel", *Västerbottens-Kuriren* 2005-12-13.
- Blackhurst, Richard – Lyakurwa, Bill – Oyejide, Ademola, 2000. "Options for Improving Africa's Participation in the WTO". Blackwell Publishers LTD, Oxford. Konferens paper.
- Bradsher, Keith, 2005. "Förhandlarna har sänkt ribban i Hong Kong", *Tempus nr. 50* 2005, s. 24-25.
- Carlsson, Björn, 2004. "WTO-rundan lever igen – helgens avtal syftar till att gå de fattiga länderna till mötes", *Göteborgs-Posten* 2004-08-03.
- Chimini, B.S, 2006. "The World Trade Organization, Democracy and Development: A View From the South". *Journal of World Trade*, nr. 40(1), s. 5-36, 2006.
- DeVylder, Stefan, 2007. *The Least Developed Countries and World Trade*, 2nd ed. Sidastudies no 19.
- The Economist 1996-08-03.
- The Economist 2003. "Special Report: The WTO under fire – The Doha round", *The Economist* 2003-09-20.

- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wägnerud, Lena, 2005. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad, 2:a uppl.* Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Fagerlund, Charlotte – Sjöstedt, Gunnar, 2001. ”WTO en arena för strider mellan fattiga och rika”, *Västerbottens-Kuriren* 2001-11-17.
- Friborg Charlotta, 2001. ”Patent när det passar”, *Dagens nyheter* 2001-11-14.
- Forsberg, Håkan, 1999. ”WTO:s regler skadar u-länderna”, *Svenska dagbladet* 1999-10-07, s.35.
- Gale, Fred, 1998. “Cave ‘Cave! Hic dragones’: a neo-Gramscian deconstruction and reconstruction of international regime theory”. *Review of International Political Economy*, 1998, no. 5:2, s. 252-283.
- Grape Margareta – Hammar Karl Gustav, 2003. ”Nu måste EU börja lyssna på de fattiga länderna”, *Dagens Industri*, 2003-12-17.
- Green, Duncan, 2001. Pressmeddelande från CAFOD, The Catholic Aid Agency 2001-11-08 (se bilaga 2).
- Hermele, Kenneth, 2005. ”WTO-möte i bistert klimat”, *Sydsvenskan* 2005-12-12.
- Håstad, Disa, 1999. ”Internationell handel: u-länderna kritiserar Sverige och WTO”. *Dagens nyheter* 1999-10-04.
- Håstad, Disa, 2003. ”Analys: Cancún kan te sig som en milstolpe i efterhand”, *Dagens Nyheter* 2003-09-19.
- Jawara, Fatoumata – Kwa, Aileen, 2003. *Behind the scenes at the WTO – the real world of international trade negotiations*. Bershire: Zedbooks.
- Johansson, Maud, 2001. ”De köpte Afrika, billigt”, *Omvärlden nr 8* 2001.
- Johansson, Maud, 2007. Enhetschef för handel och investeringar, Forum Syd. Muntlig intervju 2007-04-27 (för intervjufrågor se bilaga 3).
- Kapoor, Ilan, 2004. “Deliberative democracy and the WTO”. *Review of International Political Economy* 11:3, augusti 2004, s. 522-541.
- Keet, Dot, 2006. “SOUTH – SOUTH STRATEGIC CHALLENGES – the global economic system and power regime”. Institute for global dialogue, Occational paper no 53.

- Koblank, Anna, 2001a. "Bäddat för WTO-bråk i Qatar", *Dagens nyheter* 2001-10-15.
- Koblank Anna, 2001b. "WTO-möte i Qatar. Analys/Anna Koblank: U-länder låter sig inte ignoreras mer", *Dagens nyheter* 2001-11-15.
- Khor, Martin, 2001. "Spelplats Doha", *Omvärlden nr 8 2001*, s. 10-15.
- Krasner, Stephen D., 1986. *International Regimes*. USA: Cornell University Press.
- Malmström, Cecilia, 2001. "Glädjande besked om tullar", *Hallandsposten* 2001-12-03.
- Myrsten, Johan, 2000. "WTO en besvikelse", *Svenska dagbladet* 2000-11-30.
- Myrsten, Johan, 2003. "EU bör ta initiativet: chocktillstånd efter sammanbrottet för WTO-mötet i Cancún", *Svenska dagbladet* 2003-10-06.
- Narlikar, Amrita, 2002. "The Politics of Participation – decision-making processes and developing countries in the world trade organization". *The round table*, 2002, s.171-185.
- Narlikar, Amrita, 2004. "The Ministerial Process and Power Dynamics in the World Trade Organization: Understanding Failure from Seattle to Cancún". *New Political Economy*, vol. 9, no. 3, september 2004.
- Narlikar, Amrita, 2006. "Fairness in International Trade Negotiations: Developing Countries in the GATT and WTO". *The World Economy* 2006.
- Narlikar, Amrita – Tussie, Diana, 2004. "The G20 at the Cancun Ministerial: Developing Countries and Their Evolving Coalitions in the WTO". *Blackwell Publishing Ltd, Oxford*.
- Nilsson, Per-Ulf, 2001. "Bråk om nya handelsregler – men vad handlar det om?", *Omvärlden nr 8*.
- Olsson, Karl Erik, 1999. "WTO måste få ett parlamentariskt forum", *Dagens industri* 1999-12-29.
- Pehrson, Lennart, 1999. "WTO-mötet misslyckades totalt", *Sydsvenska Dagbladet* 1999-12-05.
- Pehrson, Lennart, 2003a. "Mexiko utmanar USA för rättvis handel", *Dagens Nyheter* 2003-09-05.

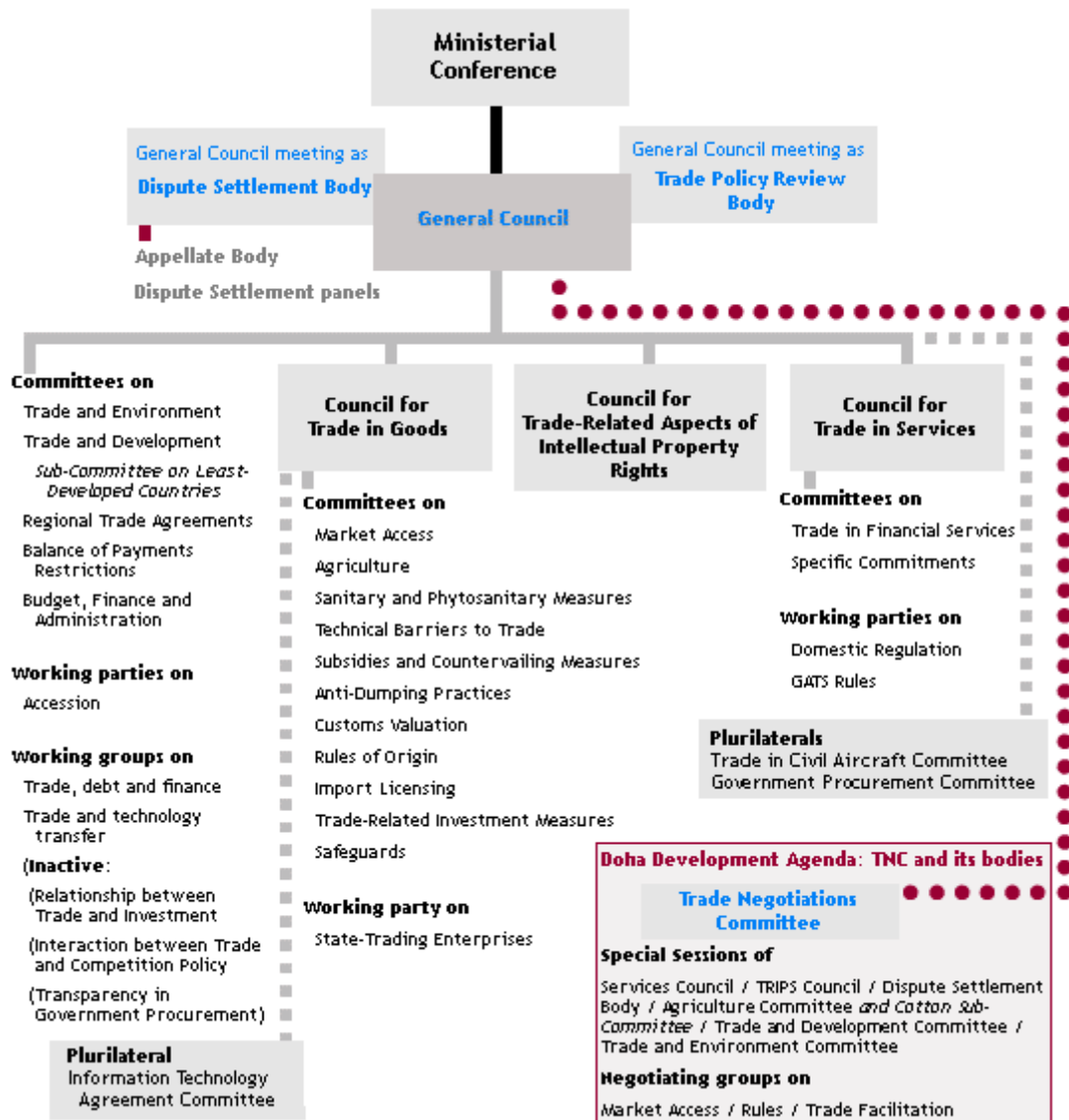
- Pehrson, Lennart, 2003b. "USA och EU duckar inför u-ländernas nya, tuffa krav", *Dagens Nyheter* 2003-09-14.
- Pehrson, Lennart, 2004. "Större utvecklingsländer gynnas mest av frihandel", *Dagens Nyheter*, 2004-08-02.
- Pettersson, Christer L, 2003. "Världens fattiga utmanar USA och EU", *Dagens Nyheter* 2003-10-11.
- Robinson, Kevin - Watkins, Mary, 2005. "Cementera inte fattigdomen", *Svenska Dagbladet* 2005-12-14.
- Stiglitz, Joseph, 2003. "Kommer Cancún att främja eller undergräva utveckling?" *Hufvudstadsbladet* 2003-08-10.
- Strange, Susan, 1982. "Cave! Hic Dragones: A Critique of Regime Analysis". *International Organizations*, 1982, vol. 36, no. 2, s.479-496.
- Ström, Niklas, 2007. Svenska delegationen i WTO, Genève. Telefonintervju 2007-06-13 (För intervjufrågor se bilaga 4).
- Strömbäck, Jesper, 2000. *Makt och media – en bok om samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska makthavarna*. Lund: Studentlitteratur.
- Sullivan, Kevin, 2003. "Fattiga och Rika drar åt olika håll", *Tempus nr 38 2003*, s. 18-20.
- Tagesson, Helena, 2003. "Döden i Caucún", *Arena nr 5 2003*, s. 22-24.
- Thurén, Torsten, 2004. *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber.
- Wolfe, Robert, 2004. "Crossing the river by feeling the stones: where the WTO is going after Seattle, Doha and Cancun". *Review of International Political Economy*, 11:3, augusti 2004, s. 574-596.
- Öhrn, Hans, 1996. "Nord/syd-konflikt om handelsregler", *Södra Afrika*, 1996-11-10, s. 10-11.

www.wto.org 2007-05-20.

<http://unstats.un.org/unsd/trade/imts/annual%20totals.htm> 2007-09-10.

9 Bilagor

Organisationskarta över WTO

Pressmeddelande från NGO:n CAFOD, the Catholic Aid Agency från ministermötet i Doha 2001

2.

Arm-Twisting Update

A daily tale of dirty tricks at the WTO 08.11.01

This daily briefing is put together in Doha by CAFOD, the Catholic Aid Agency. If you have a story to tell, please contact Duncan Green of CAFOD on: 00974 539 1803(Doha mobile). Contact Patrick Nicholson on 00974 539 1097, 00447867 908 720 for press information

As delegates assemble in Doha, bilateral arm-twisting of developing countries by the powerful nations is already under way. The object? To divide and weaken developing country positions during debate on the Draft Ministerial Declaration.

Today's tale is based on an interview with the ambassador of a small developing country who asked not to be named because 'my country has too many problems already. We are small and scared, and normally only the big guys dare to speak out.'

In recent weeks senior officials in the US Trade Representative's office summoned the country's Washington ambassador for a dressing down. They were told:

- At the WTO, the country did not work like an ally of the US, but supported the 'extremist positions of India and Pakistan'
- They said the US was compiling a list of countries that were its friends, and countries that were not -the ambassador's country was in the latter list
- The USTR officials accused the country of trying to open up the TRIPs agreement, which they described as against US interests
- They said they regretted helping the country with some of its implementation problems (at a previous session, US officials had said they were 'sick and tired' of hearing developing countries complain about implementation issues).

When the ambassador wrote to Robert Zoellick to complain at the abusive treatment, he received a reply reiterating the accusation that his country was anti-American.

At the same time, the US has tried to discredit the country's ambassador in Geneva (a common tactic when Geneva-based ambassadors speak out). The ambassador says 'I have a campaign against me, just because I insist on looking at implementation problems and the inequities of the Uruguay Round.'

The Ambassador added that in other areas, the EU has threatened to remove it from the list of countries receiving some special EU preferences, if they did not toe the EU line on a WTO-linked dispute. One of Pascal Lamy's top officials told the country's ambassador to Geneva 'I don't care about your rights'. The Ambassador says he is tired of the insults and innuendo, and that 'no-one speaks out, everyone is scared'.

CAFOD's Duncan Green said, 'We hear these complaints with increasing regularity, as the powerful countries in the WTO abandon reasoned arguments and resort to brute force to get the result they want in Doha. This kind of political bullying has no place in a multilateral trading system based on respect and the needs of developing countries.'

Watch this space for further stories from the unsavoury underbelly of the WTO...

Get your FREE download of MSN Explorer at <http://explorer.msn.com>

Intervjufrågor till Maud Johansson, enhetschef för handel och investeringar, Forum Syd¹⁵

- Vilken är din egen erfarenhet av WTO?
- Vad är din generella uppfattning om hur afrikanska länder kan påverka besluten inom WTO?
- Används några speciella strategier av afrikanska länder för att kunna påverka inom WTO?
- Utövas påtryckningar från andra länder för att få afrikanska länders stöd, hur iså fall?

---

¹⁵ Anledningen till att intervjufrågorna behandlar afrikanska länder är att jag träffade Maud Johansson i ett skede då uppsatsen var tänkt att behandla afrikanska länder specifikt. Jag anser ändå svaren relevanta för uppsatsen eftersom svaren snarare handlade om utvecklingsländer generellt än om afrikanska länder.

Intervjufrågor till Niklas Ström vid svenska delegationen i WTO, Genève¹⁶

- Vilken är din egen erfarenhet av WTO? (Deltagande i möten, förhandlingar o.s.v.?) Som företrädare för vem?
- Vad är din generella uppfattning om utvecklingsländers makt att påverka beslut och få gehör för sina intressen inom WTO?
- Används några speciella strategier av utvecklingsländer för att kunna påverka beslut och få gehör för sina intressen?
- Ser du några *förändringar* i utvecklingsländers makt att påverka beslut och få gehör för sina intressen inom WTO? Sen när ser du i så fall denna förändring och på vilket sätt?

---

¹⁶ Frågorna skiljer sig från de frågor som ställdes till Maud Johansson då intervjun med Niklas Ström gjordes i ett senare skede i uppsatsarbetet.

Officiellt uttalande från handelsministrarna i Afrikanska Unionen (AU)

5

Délégation Permanente de L'Organisation de
l'Unité Africaine
À GENÈVE

PERMANENT DELEGATION OF THE
ORGANIZATION OF AFRICAN
UNITY
IN GENEVA

Téléphone : (41-22) 716 06 40
Téléfax : (41-22) 731 68 18
Email: mission-observer.oau@ties.itu.int

36, rue des Pâquis
C.P. 127 - 1211 Genève 21
Suisse (Switzerland)

We, the Ministers of Trade of Member States of the Organisation of African Unity/African Economic Community (OAU/AEC), wish to express our disappointment and disagreement with the way in which the negotiations are being conducted at this Third WTO Ministerial Conference.

There is no transparency in the proceedings and African countries are being marginalised and generally excluded on issues of vital importance for our peoples and their future. We are particularly concerned over the stated intentions to produce a ministerial text at any cost including at the cost of procedures designed to secure participation and consensus.

We reject the approach that is being employed and we must point out that under the present circumstances, we will not be able to join the consensus required to meet the objectives of this Ministerial Conference. We therefore expect that our concerns as consistently articulated by African countries in separate statements to be adequately addressed.

We therefore urge the chairperson of the conference to address the concerns expressed by many members to ensure that we reach consensus required to meet the objectives of the Ministerial Conference.

Dr John Abu MP
Minister of Trade and Industry of the Republic of Ghana &
1st Vice-President of the OAU/AEC Ministerial Committee on Trade
On Behalf of African Ministers of Trade

Seattle, USA, 2 December 1999

Delegationsstorlekar på WTO:s huvudkontor i Genève för WTO-medlemmar Söder om Sahara

6.

498 R. BLACKHURST, B. LYAKURWA AND A. OYEJIDE

TABLE I
SSA WTO Members: Number of Delegates Resident in Geneva, Brussels and New York (first half of 1999)

Country	Geneva		EC Brussels	UN New York	Pop. Millions
	WTO	UN			
Nigeria	6 (5)	10	8	26	115
Congo, Dem. Rep.	1	2	4	5	45
South Africa	5	17	16	19	38
Tanzania	5 (1)	4	6	8	30
Kenya	3	10	11	14	27
Uganda	5	5	4	7	20
Ghana	3 (1)	9	7	10	18
Mozambique	0	0	4	5	18
Cameroon	3 (1)	4	12	8	14
Cote d'Ivoire	2	8	11	9	14
Madagascar	3	8	5	9	14
Angola	3 (1)	6	8	8	11
Burkina Faso	0	0	6	6	11
Zimbabwe	4 (2)	9	9	14	11
Malawi	0	0	4	6	10
Mali	0	0	4	5	10
Niger	0	0	4	2	9
Senegal	2	9	6	11	9
Zambia	4	7	7	8	9
Chad	0	0	1	3	7
Guinea	2	3	5	10	7
Rwanda	3 (2)	1	3	3	7
Benin	0	0	10	10	6
Burundi	2	2	3	3	6
Sierra Leone	0	0	3	6	5
Togo	0	0	8	6	4
Central African Rep.	0	0	3	3	3
Congo	2	2	6	7	3
Lesotho	1	3	5	6	2
Mauritania	1	1	4	4	2
Namibia	0	0	6	11	2
Botswana	0	0	7	7	1
Djibouti	1	0	2	3	1
Gabon	2	5	10	6	1
Gambia	0	0	5	8	1
Guinea-Bissau	0	0	5	4	1
Swaziland	0	0	5	7	1
Mauritius	5 (2)	6	6	5	1

Notes:

Parentheses indicate the number of delegates that appear in the WTO *Directory* but *not* in the UN Geneva *Directory*. Country name in italics indicates a least developed country. Vacant positions were not counted.

Sources: WTO (1999), UN (1999a and 1999b), Commission Europeenne (1999), and World Bank (1998).